

Sygn. akt I ACa 578/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Ewa Tkocz
Sędziowie :	SA Piotr Wójtowicz (spr.) SA Anna Bohdziewicz
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 23 października 2015 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa P. W.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...), Dyrektorowi Zakładu Karnego w (...) i Dyrektorowi Aresztu Śledczego w (...)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 17 grudnia 2014 r., sygn. akt I C 6/13,

- 1) zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 2/ o tyle, że zasądzoną od powoda na rzecz Skarbu Państwa z tytułu kosztów procesu kwotę obniża do 1.080 (tysiąca osiemdziesięciu) złotych;
- 2) w pozostałej części apelację oddala;
- 3) zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 570 (pięćset siedemdziesiąt) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Anna Bohdziewicz	SSA Ewa Tkocz	SSA Piotr Wójtowicz

Sygn. akt I Ca 578/15

UZASADNIENIE

Powód wniósł ostatecznie o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego 150000-zł z ustawowymi odsetkami od uprawomocnienia się wyroku, o zasądzenie od pozwanego na rzecz Fundacji (...) 5000,-zł, a także o zobowiązanie pozwanego do przeproszenia go za dokonane naruszenie dóbr przez zamieszczenie na stronie internetowej tej Fundacji na okres 30 dni tekstu o określonej treści i w określonej formie, z tym uzasadnieniem, że we wskazanych jednostkach penitencjarnych osadzony był w przeludnionych celach, w których panowały złe warunki sanitarne i bytowe, i że nie miał w nich dostępu do zajęć kulturalno-oświatowych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zaprzeczył, by bezprawnie naruszył którekolwiek z dóbr osobistych powoda, podniósł też zarzut przedawnienia roszczeń za okres wcześniejszy niż 3 lata przed wniesieniem pozwu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy powództwo oddalił oraz zasądził od powoda na rzecz Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa 3600,-zł z tytułu kosztów procesu. Przytoczył Sąd następujące motywy swego rozstrzygnięcia:

Z przedstawionego przez pozwanego wykazu cel, w których powód był osadzony, nie wynika, by przebywał w warunkach przeludnienia. Co do pozostałych podnoszonych przez powoda okoliczności pozwany nie tylko zarzucił, że nie polegają one na prawdzie, ale także przedstawił dowody z dokumentów, by to wykazać. Z dokumentów tych wynika, że:

- w Zakładzie Karnym w (...) były przeprowadzane okresowe kontrole, polegające na sprawdzaniu stanu technicznego sprawności urządzeń kominowych i połączeń wentylacyjnych, spalinowych i dymowych, i że w ich wyniku stwierdzono, że przewody kominowe oraz elementy urządzeń kominowych odpowiadają przepisom i obowiązującym normom,
- cele we wszystkich jednostkach penitencjarnych objętych pozwem były wyposażone w sprzęt zgodnie z rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 roku w sprawie warunków bytowych osób osadzanych w zakładach karnych i aresztach śledczych; w szczególności cele mieszkalne wyposażone były w osobne łóżko do spania, miejsce do spożywania posiłków i zapewniające utrzymanie higieny, wentylacja była sprawna, temperatura odpowiednia, a oświetlenie dobre,
- odzież i bielizna wydawane były zgodnie z przepisami,
- posiłki są przygotowane, przygotowywane i wydawane zgodnie z normami żywienia określonymi w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z 2 września 2009 roku w sprawie określenia wartości dziennej normy żywienia oraz rodzaju diet wydawanych osobom osadzonym w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz prowadzona jest kontrola wartości smakowych i jakości potraw,
- w celach mieszkalnych znajduje się sprzęt do sprzątania i wydawane są środki czystości zgodnie z normami, a sprzęt zużyty wymieniany jest na nowy,
- kąpiki sanitarne są oddzielone w sposób zapewniający odpowiednie warunki do korzystania z nich w sposób dyskretny,
- remonty bieżące cel mieszkalnych wykonywane są zgodnie z planem remontów i obejmują, między innymi, wymianę okien i wymianę wykładzin podłogowych,
- cele są wizytowane przez uprawnione do tego osoby, które nie zgłosiły zastrzeżeń, co do stanu tych cel,
- powód miał prawo korzystać z telewizora, radia, biblioteki, gier i prasy.

Powód prawdziwości tych dokumentów nie zaprzeczył.

Zeznania świadków nie były wiarygodne. T. M. nie przedstawił, w jakim czasie i w której celi przebywał razem z powodem, i poprzestał na podaniu, że warunki były złe, ale nie sprecyzował, na czym to miało polegać. K. C. zeznał, że ze ścian lała się woda, bo nie było wentylacji, i że ściany były zagrzybione. Zeznanie to jest ukierunkowane na osiągnięcie zamierzonego przez powoda celu, gdyby istotnie bowiem stan celi był aż tak zły, to musiałyby to być odnotowane w dokumentach pokontrolnych Państwowego Inspektora Sanitarnego lub sędziego penitencjarnego, a nadto ani powód, ani inni osadzeni żadnych skarg na warunki bytowe nie składali. Zeznanie D. H., że w celach był grzyb i że linoleum było zapleśniałe, ocenione zostało tak samo jak zeznanie świadka C..

Powód sam przyznał, że warunki lokalowe w (...) poprawiły się od lipca 2010 r. i że warunki w (...) były dobre. Jego zeznania nie były wiarygodne w tej części, w której podawał on, że w Areszcie Śledczym w (...) cele były zdewastowane, nigdy wcześniej bowiem nie skarżył się na warunki lokalowe.

Pominięty został dowód z opinii biegłego psychiatry, pełnomocnik powoda nie wskazał bowiem dokładnie okoliczności, które miałyby być przedmiotem opinii; nie wskazał też cel, w których powód przebywać miał w warunkach przeludnienia.

Zarzut przedawnienia, obejmujący okres sprzed 3 lat od dnia złożenia pozwu, jest trafny i znajduje podstawę prawną w art. 442¹§1 k.c., zgodnie z którym roszczenie z tytułu szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym przedawnia się z upływem lat 3 od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Powód zdawał sobie sprawę z ewentualnych dolegliwości związanych z warunkami osadzenia w jednostkach penitencjarnych już w momencie ich doświadczania i znał podmiot odpowiedzialny za to.

Co do okresu po 20 grudnia 2009 r. to powód nie udowodnił, że pozwany bezprawnym działaniem lub zaniechaniem naruszył którekolwiek z jego dóbr osobistych, pozwany wykazał natomiast, że postępował wobec powoda zgodnie z prawem.

W tym stanie rzeczy powództwo, z braku oparcia w art. 23 k.c., art. 24 oraz art. 448 k.c., nie mogło zostać uwzględnione.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach przywołał Sąd normy 98 k.p.c. oraz art. 11 ust. 3 ustawy o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa.

W apelacji od opisanego wyżej wyroku powód zarzucił obrazę art. 23, art. 24 i art. 448 k.c. oraz art. 233 k.p.c., a także nierozważenie w toku postępowania wszystkich wniosków dowodowych przez błędne stwierdzenie, że skutecznie podniesiony został zarzut przedawnienia; rozwijając niejako ten ostatni zarzut w uzasadnieniu apelacji, wskazał na nierozpoczęcie się biegu przedawnienia i na sprzeczność powołania się przez pozwanego na przedawnienie z zasadami współzycia społecznego. W oparciu o te zarzuty wniósł o zmianę wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości oraz o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego. W części dotyczącej roszczeń niemajątkowych apelacja ta została prawomocnie odrzucona.

Pozwany wniósł o oddalenie apelacji i o zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja, co do zasady, nie zasługuje na uwzględnienie.

Podnosząc zarzut naruszenia art. 233 k.p.c., skarżący nie tylko nie wskazał, której spośród zamieszczonych w nim norm zarzut ów miałby dotyczyć, ale i nie przytoczył żadnych argumentów, które miałyby go uzasadniać. Z tej przyczyny zarzut ten uznać przyjdzie za chybiony.

Równie chybiony jest zarzut powoda nierozważenia wszystkich wniosków dowodowych. I w tym przypadku nie wskazał on, które to spośród złożonych przezeń wniosków nie zostały rozważone, a analiza akt sprawy zaistnienia takiego uchybienia nie potwierdza.

Wobec bezzasadności przeanalizowanych wyżej zarzutów i wobec braku zarzutów innych, skierowanych przeciwko poczynionym przez Sąd Okręgowy ustaleniom, dla potrzeb materialnoprawnej oceny roszczeń powoda Sąd Apelacyjny ustalenia te przyjmuje za własne.

Przy dokonywaniu oceny zgodności zaskarżonego wyroku z prawem materialnym w pierwszej kolejności odnieść się należy do nie wyartykułowanego wprost zarzutu obrazy art. 442¹§1 k.c. i art. 5 k.c. Usterka apelacji, polegająca na zaniechaniu wyraźnego zarzutu, pozbawiona jest w tym przypadku znaczenia o tyle, że ewentualne naruszenie prawa materialnego sądy odwoławcze obowiązane są brać pod uwagę z urzędu. Przeprowadzone pod tym kątem badanie nie wykazało jednak w tym zakresie żadnych uchybień.

Art. 442¹§1 k.c. początek biegu przedawnienia wiąże nie ze świadomością potencjalnie poszkodowanego o przysługujących mu prawach i roszczeniach, a jedynie z jego wiedzą o wyrządzonej mu szkodzie (krzywdzie) i o osobie zobowiązanej do jej naprawienia, tę wiedzę zaś musiał mieć już w tym czasie, kiedy jego dobra – jak twierdzi – były naruszane. Przywoływane przez skarżącego argumenty nie mogą także uzasadniać tezy o sprzeczności powołania się przez pozwanego na przedawnienie z zasadami współżycia społecznego. Żeby móc skutecznie zarzucić komuś nadużycie przysługującego mu prawa, muszą wystąpić takie wyjątkowe okoliczności, które uczynienie użytku z tego prawa czyniłoby rażąco niesprawiedliwym, taka sytuacja tymczasem w sprawie niniejszej nie zaistniała; nie jest nią w szczególności subiektywne poczucie krzywdy powoda i chęć uzyskania przez niego (a także przez Fundację (...)) przysporzenia majątkowego. Zasadnie zatem Sąd Okręgowy majątkowe roszczenia o naprawienie szkody (krzywdy), jaka wyrządzona miała mu być bezprawnym działaniem lub zaniechaniem organu władzy publicznej (art. 417§1 k.c.), wywodzone z ewentualnych ponadprzeciętnych dolegliwości związanych z pobytem powoda w jednostkach penitencjarnych w okresie wcześniejszym niż trzy lata przed wytoczeniem powództwa, uznał za przedawnione.

Zasadność zarzutu obrazy art. 448 k.c. uzależniona jest od tego, czy w ogóle do naruszenia dóbr osobistych, o jakich mowa w art. 23 k.c., doszło i czy w związku z tym powstały któreś spośród wymienionych w art. 24 k.c. roszczeń, w tym to roszczenie, które wywodzone jest z deliktu. W świetle poczynionych w sprawie ustaleń do naruszenia żadnego dobra osobistego powoda nie doszło, nie udowodnił on bowiem, że z jego pobytem w jednostkach penitencjarnych wiązały się jakieś dolegliwości wykraczające poza normalny dyskomfort wynikający z pozbawienia wolności; nie wykazał w szczególności prawdziwości swoich twierdzeń o niehumanitarnym traktowaniu, jakiemu miał być poddawany. Wbrew temu, co wywodzone jest w apelacji, Sąd Okręgowy nie uznał, że powód nie wykazał bezprawności działania służb penitencjarnych, tę bowiem istotnie w świetle art. 417§1 k.c. się domniemywa, lecz że powód nie sprostował obowiązkowi udowodnienia, że doszło do uchybienia jego godności oraz do poniżania, a wręcz torturowania go. W żadnym też fragmencie motywów wyroku nie powoływał się Sąd ten na trudną sytuację ekonomiczną kraju, stąd wywoły apelacji na tym tle są bezprzedmiotowe. Równie bezprzedmiotowe są argumenty odnoszące się do wysokości zadośćuczynienia, które nie może być symboliczne i które odpowiednio ma kompensować doznaną przez poszkodowanego (pokrzywdzonego) uszczerbek, skoro w sprawie nie zostały spełnione przesłanki przyznania jakiegokolwiek zadośćuczynienia.

Mimo bezzasadności apelacji musi ona odnieść skutek w zakresie orzeczenia o należnych stronie pozwanej kosztach, zapadło ono bowiem z obrazą mających charakter prawa materialnego przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Uszło uwagi Sądu Okręgowego, że szczególny przepis §11 ust. 1 pkt 25 tego rozporządzenia w sprawach o odszkodowanie lub zadośćuczynienie związane z warunkami wykonywania kary pozbawienia wolności lub tymczasowego aresztowania odrywa stawkę opłaty od wartości przedmiotu sporu i przewiduje opłatę stałą, wynoszącą 120,-zł. Powód winien zatem zwrócić pozwanemu koszty odpowiadające sumie tej stawki, opłaty stosunkowej od żądania zapłaty na cel społeczny (nie ma ona charakteru zadośćuczynienia) i opłaty od roszczenia niemajątkowego, czyli tylko 1080,-zł.

Z powyższych względów na podstawie art. 386§1 k.p.c. i art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego podstawę swą znajduje w normach art. 98 k.p.c. oraz §13 ust. 1 pkt 2, §6 pkt 3 i §11 ust. 1 pkt 25 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

SSA Anna Bohdziewicz SSA Ewa Tkocz SSA Piotr Wójtowicz